

INGLIZ TILINI O'QITISHDA ERTAKLARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Madina Tashpulatova

Navoiy davlat Universiteti doktoranti

Email: tashpulatovamadina35@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16349399>

Annotatsiya: Mazkur tezis ingliz tilini o'rganish jarayonida o'zbek xalq ertaklaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini yoritadi. Ertaklar til o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshirib, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi, madaniy ongni mustahkamlaydi hamda kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Asosiy so'zlar: ingliz tili, xalq ertaklari, motivatsiya, ijodkorlik, innovatsion metodlar, kommunikativ yondashuv.

Kirish

Ingliz tilini o'rgatishda zamonaviy metodlarga asoslangan yondashuvlar talab etiladi. Xalq og'zaki ijodining nodir namunalaridan biri bo'lgan o'zbek xalq ertaklari bu borada boy didaktik va pedagogik salohiyatga ega bo'lib, ular orqali o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

Ertaklarning pedagogik ahamiyati

Ertaklar xalq og'zaki ijodining qadimiy va eng ommabop janrlaridan biri bo'lib, ular nafaqat madaniy meros, balki ta'lim-tarbiya vositasi sifatida ham muhim o'rin tutadi. Ta'lim jarayonida, ayniqsa, chet tilini o'rgatishda ertaklardan foydalanish bir qator pedagogik ustunliklarga ega. Birinchidan, ertaklar bolalar dunyoqarashiga yaqin bo'lib, ular orqali o'quvchilarda til o'rganishga nisbatan ichki motivatsiya shakllanadi. Ertaklar voqealari sodda, lekin mazmunan chuqur bo'lib, o'quvchilarni o'ziga tortadi. Bu esa o'quvchining darsga bo'lgan ishtirokini faol va ongli qiladi. Ikkinchidan, ertaklar orqali muloqotga asoslangan (kommunikativ) til ko'nikmalari samarali shakllantiriladi. Ertakdagi dialoglar, muammo yechimlari va obrazlar o'rtasidagi munosabatlar orqali o'quvchilar tilni real kontekstda qo'llashni o'rganadilar. Rolli o'yinlar, ertakni sahnalashtirish va obrazga kirish metodlari orqali o'quvchi o'z fikrini ifodalash, savol-javob qilish, hissiy reaksiya bildirish kabi muhim kommunikativ kompetensiyalarni egallaydi. Uchinchidan, ertaklar o'quvchilarda madaniy tafakkur va o'zlikni anglash hissini shakllantiradi. Milliy ertaklar orqali o'quvchilar o'z xalqining qadriyatlarini, axloqiy me'yorlari, odob-axloqlari bilan tanishadilar. Bu esa o'z navbatida, ularning madaniy identifikatsiyasini mustahkamlaydi. Shuningdek, boshqa madaniy ertaklar bilan solishtirish orqali kross-madaniy kompetensiya rivojlanadi. To'rtinchidan, ertaklar ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. O'quvchilar ertak syujetiga asoslangan muqobil yakun yaratish, ertakdagi qahramon nomidan xat yozish, yangi ertak tuzish kabi topshiriqlar orqali o'z fantaziyasini ishga soladi. Bu esa tanqidiy va divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Beshinchidan, ertaklar lingvistik material sifatida boy leksik va grammatik birliklarni o'z ichiga oladi. Xalq ertaklaridagi tasviriy ifodalar, sinonimlar, qadimiy va poetik so'zlar o'quvchilarning lug'at boyligini oshiradi. Shuningdek, vaqt formalarini (past tense), fe'llarni, ifoda vositalarini o'rganish uchun samarali kontekstni taqdim etadi. Oltinchidan, ertaklardan foydalanish orqali o'quvchilar orasida ijtimoiy-emotsional ko'nikmalar ham rivojlanadi. Ertakdagi ijobiy va salbiy obrazlar orqali o'quvchi xulq-atvorning oqibatlarini tushunadi, empatiya va hamdardlik kabi hissiy jihatlar shakllanadi.

Yettinchidan, ertaklar yordamida differensial va inklyuziv ta'limni yo'lga qo'yish mumkin. Ertaklar har bir o'quvchining qiziqishiga mos ravishda moslashtirilishi mumkin: kimdir sahnalashtirishda ishtirok etsa, boshqasi ertakni rasm bilan ifodalash orqali til o'rganishga jalb qilinadi. Bu esa har xil o'quv darajasidagi bolalarni birlashtirishga yordam beradi.

Xulosa

Ingliz tilini o'qitishda ertaklardan foydalanish o'quv jarayonini jonlantiradi, til ko'nikmalarini mustahkamlaydi va madaniy qadriyatlarni singdiradi. To'g'ri tanlangan ertaklar va mos dars dizayni orqali dars samaradorligi ortadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Krashen, S. D. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. London: Longman.
2. Cameron, L. (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Ellis, R. (2005). *Instructed Second Language Acquisition: A Literature Review*. New Zealand Ministry of Education.
4. Bruner, J. (1990). *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Propp, V. (1968). *Morphology of the Folktale*. Austin: University of Texas Press.
6. Zipes, J. (2006). *Why Fairy Tales Stick: The Evolution and Relevance of a Genre*. New York: Routledge.
7. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
8. G'ulomov, A. (1987). *O'zbek xalq og'zaki ijodi*. Toshkent: Fan nashriyoti.
9. Sharipov, Sh. (1979). *O'zbek xalq og'zaki ijodi*. Toshkent: O'qituvchi.
10. Yuldasheva, G. (2020). *Chet tilini o'rgatishda ertaklardan foydalanish metodikasi*. Navoiy: NDPIM nashriyoti.
11. Qodirov, K. N. (2021). *O'zbek sehrli ertaklarining struktura va badiiy xususiyatlari*. Toshkent: Akademnashr.
12. Nurullayeva, D. (2022). *Innovatsion yondashuvlar asosida ingliz tilini o'qitish*. Samarqand: Ilm Ziya.
13. Baxromova, N. (2021). *Bolalar adabiyoti va estetik tarbiya*. Toshkent: Iste'dod.
14. "Til o'rgatishda xalq ertaklarining o'rni." // *Xalq ta'limi jurnali*, 2022, №3. – B. 45–50.